

## ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВОЗНАВЦІВ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗВО

Віталіна Пугач<sup>1</sup>, [orcid.org/0000-0002-1653-7473](https://orcid.org/0000-0002-1653-7473), e-mail: [pugach.vitalina@gmail.com](mailto:pugach.vitalina@gmail.com)

1. Вінницький навчально-науковий інститут економіки  
Західноукраїнського національного університету, Вінниця

У статті обґрунтовані особливості формування професійної компетентності майбутніх правознавців в умовах сучасного інформаційно-освітнього середовища ЗВО. Проаналізовано сутність і структурні компоненти освітньо-інформаційного середовища ЗВО та його можливості формування професійної компетентності майбутніх фахівців-юристів.

Метою статті є визначення компонентів інформаційно-освітнього середовища ЗВО, яке забезпечить умови для ефективного формування професійної компетентності майбутніх правознавців.

За результатами проведеного аналізу наукових джерел маємо, що науковці вважають ефективним освітньо-інформаційне середовище ЗВО, яке обов'язково містить такі структурні компоненти: просторово-предметний, соціальний і психолого-методичний. Враховуючи специфічні умови формування професійної компетентності майбутніх фахівців-юристів, створене для цього інформаційно-освітнє середовище ЗВО повинно характеризуватися такими можливостями: відкритість, можливість розширення, масштабованість, інтегрованість, адаптованість, ресурсна надмірність. За результатами досліджень доведено, що дієве інформаційно-освітнє середовище ЗВО повинно забезпечувати: доступ студентів: до навчальних матеріалів, програм дисциплін (модулів), практик, до видань електронних бібліотечних систем і електронних освітніх ресурсів; фіксацію: ходу освітнього процесу, результатів навчальних досягнень студентів та зростання рівня професійної компетентності студентів; формування: електронного портфоліо майбутнього фахівця; ефективну взаємодію: між усіма учасниками освітнього процесу, зокрема синхронне і (або) асинхронне навчання.

Враховуючи складність і багатоаспектність обраної тематики, перспективами наукових розвідок вважаємо необхідність подальших теоретичних досліджень та їхню практичну реалізацію.

**Ключові слова:** підготовка майбутніх фахівців, галузь права, розвиток професійної компетентності, удосконалення освітнього процесу, освітньо-інформаційне середовище ЗВО.

**Постановка проблеми.** Загальна концепція якості вищої освіти, на яку орієнтовані провідні країни світу, базується на низці нормативних документів, розроблених в межах Болонського процесу. Отже, інтеграція нашої держави в європейське та світове співтовариство можлива шляхом ініціації структурної реформи національної системи вищої освіти, зокрема, напрацювання нормативно-правової бази, яка б відповідала світовим стандартам.

Законом України «Про освіту» від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII задекларовано створення відкритої освітньої системи, забезпечення можливості її інтеграції у світовий освітній простір (Про освіту, 2017). А також передбачено державно-управлінські механізми реалізації окреслених завдань. У законі наголошено на першочерговості розвитку інформаційно-освітнього середовища, зокрема із використанням засобів дистанційного навчання. Така позиція пояснюється, зокрема, тим, що низка дослідників убачають розвиток дистанційного навчання як найбільш ефективний спосіб реалізації єдиного освітнього простору.

Важливим для розвитку дистанційної освіти вважаємо ч. 3 ст. 2 Закону № 2145-VIII, відповідно до якої суб'єкт освітньої діяльності має право на самостійне прийняття рішення з певних питань у межах своєї автономії, зокрема з питань, чітко не врегульованих законодавством (Про освіту, 2017). Разом з тим, цей закон досить поверхнево згадує про інтеграцію в міжнародний освітній і науковий простір. Зокрема, ст. 82–84 розділу XI визначають право закладів освіти на укладання договорів про співробітництво, на провадження зовнішньоекономічної діяльності та участі у реалізації міжнародних проектів і програм (Про освіту, 2017). Цікаво, що у ч. 8 ст. 82 Закону № 2145-VIII визначені заходи з популяризації української мови та культури за кордоном (Про освіту, 2017). Однак, механізми реалізації зазначених завдань не визначено, що ускладнює їх реалізацію у підзаконних актах.

Однак, недоліком уважаємо те, що, відповідно до згаданого нормативного документу, міжнародна співпраця зводилася до «використання зарубіжного досвіду в галузі освіти». Опрацювання такого досвіду передбачалося шляхом організації «співробітництва з міжнародними фондами», проведення та участі у міжнародних заходах, академічних обмінів та стажування, опрацювання зарубіжної наукової і навчальної літератури тощо (Про Національну доктрину розвитку освіти, 2002). У такому формулюванні, окреслені цілі носять узагальнений та декларативний характер і не розкривають механізми їх реалізації.

**Аналіз наукових досліджень і публікацій.** Основи компетентнісного підходу в Україні закладено у наукових публікаціях Н. Бібік, Л. Борисюк, В. Вишпольської, С. Горобця, І. Зязюна, С. Іванової, Л. Карпової, Г. Кременя, Н. Лосєвої, О. Любінської, М. Мруги, Н. Ничкало, О. Овчарук, В. Петрук, С. Пугача, С. Чирчика та інших.

Загальноосвітні тенденції глобалізації та інтеграції зумовлюють формування інноваційного освітнього середовища, основу якого становлять знання, уміння, навички та особистісні якості як джерело створення сприятливих умов для професіоналізації. Основою вдосконалення освітнього середовища перш за все є його інформатизація як наслідок інформатизації суспільства в цілому. Основоположним завданням інноваційного інформаційно-освітнього середовища є створення умов формування готовності майбутніх правознавців до неперервного професійного розвитку.

Аналіз наукових публікацій засвідчив наявність чималої кількості досліджень, пов'язаних із створенням та розвитком інформаційно-освітнього середовища ЗВО. Засади теорії створення та функціонування освітнього простору започатковані в наукових надбаннях Н. Рибки, А. Семенової, Т. Ткач та інших. Наразі особлива увага приділяється визначенням умов його проектування та вдосконалення. Ці питання були висвітлені в публікаціях В. Сокурєнка, Р. Гуревича, Л. Калачової та інших.

**Метою статті** є визначення компонентів інформаційно-освітнього середовища ЗВО, яке забезпечить умови для ефективного формування професійної компетентності майбутніх правознавців.

**Виклад основного матеріалу.** В запропонованій статті зроблено спробу визначення компонентів інформаційно-освітнього середовища ЗВО, яке забезпечить умови для ефективного формування професійної компетентності майбутніх правознавців. Вивчення умов формування професійної компетентності майбутніх правознавців в сучасному інформаційно-освітньому середовищі ЗВО посідає особливе місце. Це пояснюємо тим, що професійний розвиток майбутніх фахівців можливо забезпечити шляхом формування професійної самосвідомості, що дозволяє усвідомити своє місце в цілісній картині світу. У такому контексті інформаційно-освітнє середовище ЗВО постає як засіб не лише забезпечення якості вищої освіти, але і особистісного розвитку майбутнього фахівця-юриста.

Саме можливості спеціально створеного інформаційно-освітнього середовища дозволяють забезпечити розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців в галузі права шляхом використання сучасних педагогічних та інформаційних технологій.

Вважаємо, що на сучасному етапі розвитку суспільства без використання можливостей інформаційних технологій неможливе вирішення існуючих суперечностей в системі професійної освіти, зокрема:

- між зростаючою вартістю підготовки компетентних фахівців і витратами на традиційне навчання, яка потенційно поступається навчанням з використанням сучасних інформаційних технологій;
- між необхідністю академічної мобільності суб'єктів навчання та малою доступністю традиційного навчання;
- між необхідністю активізації пізнавальної діяльності та низькою ефективністю традиційних її методів в сучасних умовах;
- між усталеною орієнтацією програм навчальних дисциплін на перелік паперових джерел, а не на вільний пошук ресурсів та вимогами роботодавців орієнтуватися в швидкозмінних виробничих умовах;
- між зростаючими вимогами до кваліфікації майбутніх фахівців і «старінням» традиційних форм і методів навчання роботи, які не можуть забезпечити відповідну якість навчання.

Зважаючи на особливості започаткованого дослідження, проблема формування професійної компетентності майбутніх правознавців в умовах сучасного інформаційно-освітнього середовища ЗВО передбачає вирішення низки важливих завдань, зокрема:

- уточнити термінологічний апарат, зокрема зміст поняття «інформаційно-освітнє середовище ЗВО» в контексті створення умов для ефективного формування професійної

компетентності майбутніх правознавців;

- проаналізувати специфіку підготовки майбутніх фахівців в галузі права зважаючи на існуючі особливості функціонування інформаційно-освітнього середовища ЗВО;
- охарактеризувати структуру інформаційно-освітнього середовища ЗВО та умови його моделювання;
- проаналізувати особливості науково-дослідницької та педагогічної діяльності викладацького складу ЗВО в умовах інформаційно-освітнього середовища.

Як було визначено вище, вивчення умов формування професійної компетентності майбутніх правознавців в сучасному інформаційно-освітньому середовищі ЗВО першочергово вимагає уточнення термінологічного апарату.

Так, В. Ягупов трактував зміст терміну «освітнє середовище» як суто індивідуальну характеристику майбутнього фахівця та розумів під ним об'єктивний фактор, який забезпечує формування життєвої позиції майбутнього фахівця, його особистісну спрямованість, процес самовизначення та самореалізації тощо (Ягупов, 2002, с. 526). Натомість, В. Воронкова використовував поняття «розвивальний освітній простір», наголошуючи на тому, що він передбачає відповідним чином змодельовані умови, які мають розвивальний потенціал. В такому контексті освітній простір є соціальним, багатофункціональним та формує умови для вибору оптимальної траєкторії розвитку відповідно до індивідуальних та психологічних особливостей майбутнього фахівця (Воронкова, 2007).

Використання цього терміну свідчить про те, що сучасний освітній процес неможливо уявити без використання інформаційних технологій. Тому в наукових публікаціях використовують саме термін інформаційно-освітнє середовище ЗВО. Варто зауважити, що в публікаціях науковців його трактування також не однозначне.

Так, П. Атамачук вважає, що це «сукупність умов, що сприяють виникненню та розвитку процесів інформаційно-навчальної взаємодії між студентами та викладачами у рамках технології навчання, а також формують пізнавальну активність у процесі наповнення компонентів середовища (різні види навчального, демонстраційного устаткування, програмні засоби й системи, наочні посібники тощо) предметним змістом визначеного навчального курсу» (Атамачук, 2008, с. 15). В. Биков трактує інформаційно-освітнє середовище ЗВО як певну цілісну систему, кожна підсистема якої забезпечує педагогічну взаємодію учасників освітнього процесу шляхом використання інформаційно-технічних і навчально-методичних засобів (Биков, 2009, с. 243-246). Схожу позицію демонструє й Ю. Жук, на думку якого інформаційно-освітнє середовище ЗВО «поєднує компоненти, які забезпечують інформатизацію основних видів діяльності: освітньої (навчально-виховного процесу), управління (освітнім процесом, контингентом учнів, матеріально-технічними, інформаційними, кадровими ресурсами), забезпечення комунікації (повноцінний інформаційний обмін), автоматизації управлінських і педагогічних процесів, узгоджене оброблення та використання інформації; передбачає наявність нормативно-організаційної бази, технічного і методичного супроводження» (Жук, 2007).

Незважаючи на наявність різних трактувань досліджуваного поняття, можна виокремити, такі основні позиції науковців щодо змісту терміну «інформаційно-освітнє середовище»: сукупність технічних і програмних засобів зберігання, опрацювання й передання інформації; комплекс умов реалізації ІКТ у навчальному процесі; педагогічна система.

Варто відмітити, що ці підходи не є взаємовиключними. Так, досить ґрунтовно відображені перераховані властивості інформаційно-освітнього середовища сучасного ЗВО у визначенні Р. Гуревича, який стверджує, що це «педагогічна система, що об'єднує в собі інформаційні освітні ресурси, комп'ютерні засоби навчання, засоби управління навчальним процесом, педагогічні прийоми, методи та технології, направлені на формування інтелектуально-розвиненої соціально-значущої творчої особистості, що володіє необхідним рівнем професійних знань, умінь і навичок» (Гуревич, Гуржій, & Кадемія, 2016, с. 112).

Проаналізувавши наукові публікації та враховуючи особливості започаткованого дослідження, надалі трактуємо інформаційно-освітнє середовище ЗВО як єдиний інформаційний простір закладу вищої освіти, за допомогою якого забезпечується ефективне формування професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі права, враховуючи комплексний та інтеграційний підхід до використання ІКТ в освітньому процесі шляхом моделювання професійної діяльності майбутніх фахівців-юристів, використання системи інтерактивного зв'язку, перевірки та моніторингу набутих знань та навичок, а також сформованих властивостей особистості.

Після уточнення змісту поняття «інформаційно-освітнє середовище ЗВО», постає завдання – з'ясувати особливості його моделювання та впровадження з метою досягнення поставленої в ході

педагогічного експерименту мети.

Створення інформаційно-освітнього середовища у ЗВО передбачає пошук шляхів оновлення навчального контенту із врахуванням особливостей взаємодії усіх учасників освітнього процесу, яка здійснюється опосередковано із використанням інформаційних технологій. Воно має містити не лише якісне перетворення методів і форм навчання, але й передбачати можливість здійснення оперативного моніторингу пізнавальних можливостей і навчальних досягнень студентів, посилення міждисциплінарних зв'язків, збільшення обсягів самостійної роботи, а також створення відповідних умов для самоконтролю якості здобутих знань.

Саме інформаційні освітні ресурси зумовили зміщення акцентів у технологіях навчання від набуття знань до самостійної дослідницької роботи, що сприяє розвитку творчих якостей майбутніх фахівців. Однак, для науково-педагогічного персоналу такий підхід передбачає інноваційну методологічну перебудову не лише системи оцінювання якості засвоєних знань та вмінь, але і побудови освітнього процесу в цілому. Підтвердженням ефективності впровадження інформаційних освітніх технологій в закладах вищої освіти є збільшення кількості закладів, які здійснюють підготовку майбутніх фахівців із використанням інформаційних технологій.

Важливим аспектом організації інформаційно-освітнього середовища ЗВО також є наявна потреба в дистанційному навчанні, зважаючи на обмеження у зв'язку із поширенням пандемії та збройною агресією, що зумовило перехід низки ЗВО у дистанційний формат.

За результатами проведеного аналізу наукових джерел маємо, що науковці вважають ефективним освітньо-інформаційне середовище ЗВО, яке обов'язково містить такі структурні компоненти:

1) просторово-предметний компонент, який покликаний створити різноманітність просторових умов для ефективного формування професійної компетентності майбутніх фахівців в галузі права зважаючи на індивідуалізацію освітнього процесу, пов'язаність функціональних зон, їх гнучкість (можливість оперативних змін) та керованість та автентичність;

2) соціальний компонент, основним завданням якого є створення умов для забезпечення взаємодії та взаєморозуміння суб'єктів навчання із врахуванням особливостей використання інформаційних технологій;

3) психолого-методичний компонент, що містить зміст і методи навчання, обумовлені цілями побудови освітнього процесу, а також забезпечує відповідність цілей навчання, його змісту і методів психологічним особливостям майбутніх фахівців в галузі права.

Враховуючи специфічні умови формування професійної компетентності майбутніх фахівців-юристів, створене для цього інформаційно-освітнє середовище ЗВО повинно характеризуватися такими можливостями:

– відкритість, що передбачає можливість підтримки сучасних стандартів та використання мережевих технологій. Крім того, сучасне освітнє середовище ЗВО не може бути закритим, оскільки має відповідати головним тенденціям в сучасній освіті: відкритість, доступність і масовість;

– можливість розширення, тобто нарощення функцій відповідно до специфічних запитів закладу вищої освіти та особливостей навчальних дисциплін;

– масштабованість, зокрема здатність до збільшення обсягу інформації, розширення баз даних і знань без необхідності переналаджування системи;

– інтегрованість, як можливість організувати єдине освітнє середовище для вирішення проблеми формування професійної компетентності майбутніх юристів комплексно. Врахування цього принципу дозволяє встановлення перехресних посилань між різними електронними навчальними курсами, а також створення метапредметних курсів в межах інформаційно-освітнього середовища ЗВО;

– адаптованість, що передбачає динамічне налагодження під потреби як ЗВО в цілому, так і окремого користувача);

– ресурсної надмірності – матеріали можуть бути подані в різній формі (текст, презентації, аудіо, відео), не існує обмежень щодо обсягу матеріалу або посилань, навіть в рамках одного курсу існує можливість створення додаткових модулів підвищеної складності для забезпечення потреб усіх користувачів. В таких умовах кожен студент отримує можливість вибрати таку форму і швидкість засвоєння матеріалу, яка комфортна особисто для нього.

Соціокультурні, технологічні процеси та зміни, які наразі спостерігаються в суспільстві, вимагають нових підходів до надання інформації та організації освітнього процесу. Саме інформаційно-освітнє середовище ЗВО має містити електронні інформаційні та навчальні ресурси, а засоби їх ефективного використання. При цьому суб'єкт повинен мати можливість самостійно

визначити параметри власного професійного формування і розвитку, а також впливати на створення та характеристики освітнього контенту середовища (Панченко, 2010).

Моделювання інформаційно-освітнього середовища ЗВО з метою створення умов для ефективного формування професійної компетентності майбутніх правознавців має враховувати зміни в суспільстві, існуючі процеси інтеграції різних форм освіти (формальної, неформальної тощо).

В процесі моделювання інформаційно-освітнього середовища ЗВО вважаємо першочерговим визначити, які педагогічні технології матимуть максимальний ефект з огляду на зміст освіти майбутніх фахівців в галузі права, адже ефективність формування їх професійної компетентності залежить від управління пізнавальною активністю майбутніх фахівців, змісту електронного освітнього контенту та систематичного моніторингу навчальних досягнень студентів.

Особливості здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців зважаючи в умовах змішаного навчання було об'єктом дослідження низки науковців. Зокрема, В. Олійником були обгрунтовані принципи побудови моделі дистанційної технології навчання, до яких віднесено:

- пріоритетність психолого-педагогічних та санітарно-гігієнічних підходів у навчанні. Саме здоров'я та самопочуття майбутнього фахівця має бути на першому місці, адже вони є основою його подальшої ефективної професійної діяльності;

- необхідність модульного підходу до відбору та конструювання змісту дистанційного навчання. Вся навчальна інформація має бути згрупована у систему модулів, що полегшує її опрацювання та сприйняття. Причому, модулі формуються таким чином, щоб уникнути перевантаження інформацією і зробити навчання доступним для кожного студента;

- інтеграції змісту дистанційного навчання. Створені навчальні модулі мають бути інформаційно незалежними таким чином, щоб кожен студент міг утворити власну комбінацію навчального матеріалу, формуючи індивідуальну освітню траєкторію;

- готовності особистості до дистанційного навчання. Такий підхід передбачає визначення початкового рівня готовності студентів до дистанційного навчання, а також проведення низки консультацій з метою усунення виявлених недоліків. Лише із врахуванням цієї умови можливо забезпечити ефективність дистанційного навчання;

- активного зворотного зв'язку (Олійник, 2001).

Потрібно зауважити, що вивчення наукових основ педагогічних технологій дистанційного професійного навчання свідчить про те, що вони мають базуватися на психофізичних засадах як сфері психофізіологічного розвитку особистості, яка також слугує об'єктом педагогічних впливів. Йдеться про такі компоненти: якість і стан нервової системи особистості; поінформованість про перспективи свого фізичного і психофізичного розвитку; здоровий спосіб життя.

Зважаючи на особливості змішаного навчання, виникає об'єктивна потреба розробки і впровадження принципово інших освітніх технологій, адекватних новим умовам та задачам. Зокрема, суттєвою відмінністю від традиційного навчання є те, що основоположною стає самостійна робота студента. Однак при цьому вважається, що:

- студент вміє та вмотивований самостійно знаходити необхідну інформацію, користуючись різними джерелами;

- уміє критично опрацювати надану інформацію, підбираючи відповідні методи.

Враховуючи вище зазначене, нами були визначені компоненти інформаційно-освітнього середовища ЗВО, яке забезпечить умови для ефективного формування професійної компетентності майбутніх правознавців, зокрема:

- 1) цільовий компонент інформаційно-освітнього середовища ЗВО. В межах цього компоненту визначаємо мету та методологічні засади професійної підготовки майбутніх юристів, зокрема із врахуванням відповідності освіти вимогам сучасного суспільства. Зокрема, це передбачає розробку наукової концепції розвитку ЗВО із врахуванням функціонування його інформаційно-освітнього середовища;

- 2) змістовно-інформаційний компонент інформаційно-освітнього середовища ЗВО характеризує наукові основи побудови його змісту відповідно до описаних вище принципів та властивостей;

- 3) операційно-діяльнісний компонент інформаційно-освітнього середовища ЗВО базується на використанні доцільних в даних умовах педагогічних технологіях, інтеграції методів, моделей діяльності, які сприяють формуванню бажаних властивостей особистості майбутніх фахівців;

- 4) комунікативний компонент інформаційно-освітнього середовища ЗВО передбачає методи та засоби забезпечення комунікації та зворотного зв'язку на усіх етапах навчання;

- 5) предметно-просторовий компонент інформаційно-освітнього середовища ЗВО забезпечує оптимальні умови організації навчального процесу, враховуючи умови та особливості дистанційного

навчання. При цьому першочергове завдання – створити умови для реалізації здоров’язберігаючого потенціалу освітнього простору в єдності фізичного, духовного та розумового розвитку майбутнього фахівця.

Відтак, дієве інформаційно-освітнє середовище ЗВО має забезпечити:

- *доступ студентів*: до навчальних матеріалів, програм дисциплін (модулів), практик, до видань електронних бібліотечних систем і електронних освітніх ресурсів;
- *фіксацію*: ходу освітнього процесу, результатів навчальних досягнень студентів та зростання рівня професійної компетентності студентів;
- *формування*: електронного портфоліо майбутнього фахівця;
- *ефективну взаємодію*: між усіма учасниками освітнього процесу, зокрема синхронне і (або) асинхронне навчання.

Отже, сучасний етап розвитку вищої освіти характеризується створенням єдиного освітнього простору як умови для взаємодії різних форм і рівнів професійної діяльності. Це продукує необхідність розробки та реалізації особливого підходу в освіті, орієнтованого на створення сприятливих умов для всебічного розвитку потенційних можливостей майбутнього фахівця.

**Висновки та перспективи подальших наукових досліджень.** Впровадження в освітню діяльність ЗВО науково обґрунтованого та змодельованого відповідно до особливостей підготовки майбутніх фахівців юридичної галузі інформаційно-освітнього середовища дозволяє не лише ефективно формувати їх професійну компетентність, але і забезпечити формування навичок вирішувати професійні завдання із використанням інформаційних технологій. Використовуючи інструменти та ресурси інформаційно-освітнього середовища ЗВО, приймаючи участь в проєктній діяльності із застосуванням ІКТ, студенти опановують необхідні навички роботи з даними та інформацією в електронному вигляді, розвиваючи інформаційну компетентність, опановують навички самостійної роботи, формують готовність до постійного підвищення своєї кваліфікації і безперервної освіти впродовж усієї професійної діяльності. Інформаційно-освітнє середовище ЗВО виступає в якості необхідної умови функціонування сучасного університету та є ефективним засобом реалізації освітніх програм. Важливим моментом, зважаючи на особливості формування професійної компетентності майбутніх фахівців в галузі права є те, що інформаційно-освітнє середовище ЗВО дозволяє збільшити комунікативну складову освітньої діяльності, що сприяє формуванню міжкультурної комунікативної компетентності, а також є засобом розвитку міжкультурної взаємодії.

Враховуючи багатоаспектність і складність теми дослідження, потрібно продовжити подальші теоретичні розробки та їхню практичну апробацію.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Атамачук, П. С., Ніколаєв, О. М., Семерня, О. М. (2008). Дидактичні особливості формування освітнього середовища в ТЕН: навч.-метод. посіб. Кам’янець-Подільський: ФОП Сисик О. В.
- Биков В. Ю. (2009). Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. Київ: Атіка.
- Воронкова В. (2007). Гуманізація освіти, науки, політики, влади, суспільства. *Філософія освіти: науковий часопис*, 1-2 (7), 204–220.
- Гуревич Р. С., Гуржій А. М., Кадемія М. Ю. (2016). Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті: монографія. Вінниця: ТОВ Нілан.
- Жук Ю. О. (2007). Теоретико-методологічні проблеми формування інформаційного освітнього простору України. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2. URL: <http://www.ime.edu.ua.net/em3/content/07zuoeei.htm>.
- Олійник В. В. (2001). Організаційно-педагогічні основи дистанційної освіти і навчання: організаційно-педагогічне дослідження. Київ: ЦППО.
- Панченко Л. Ф. (2010). Інформаційно-освітнє середовище сучасного університету: монографія. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка».
- Про Національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України від 17.04.2002. № 347/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text>.
- Про освіту: Закон України від 05.09.2017. № 2145-VIII. Редакція від 06.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
- Ягунов В. В. (2002). Педагогіка: навчальний посібник. Київ: Либідь.

#### REFERENCES

- Atamachuk P. S., Nikolaiev O. M., & Semernia O. M. (2008). *Dydaktychni osoblyvosti formuvannia osvitnoho seredovyshcha v TEN* [Didactic features of the formation of the educational environment in

- TEN]: navch.-metod. posib. Kamianets-Podilskyi: FOP Sysyk O. V. [in Ukrainian].
- Bykov V. Yu. (2009). Modeli orhanizatsiinykh system vidkrytoi osvity [Models of organizational systems of open education]: monohrafiia. Kyiv: Atika. [in Ukrainian].
- Voronkova V. (2007). Humanizatsiia osvity, nauky, polityky, vlady, suspilstva [Humanization of education, science, politics, government, society]. *Filosofii osvity: naukovyi chasopys*, 1-2 (7), 204–220. [in Ukrainian].
- Hurevych R. S., Hurzhii A. M., Kademiia M. Yu. (2016). Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii v profesiinii osviti [Information and communication technologies in professional education]: monohrafiia. Vinnytsia: TOV Nilan. [in Ukrainian].
- Zhuk Yu. O. (2007). Teoretyko-metodolohichni problemy formuvannia informatsiinoho osvitnoho prostoru Ukrainy [Theoretical and methodological problems of formation of the informational educational space of Ukraine]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, 2. URL: <http://www.ime.edu.ua/net/em3/content/07zuoeei.htm>. [in Ukrainian].
- Oliinyk V. V. (2001). Orhanizatsiino-pedahohichni osnovy dystantsiinoi osvity i navchannia [Organizational and pedagogical foundations of distance education and training]: orhanizatsiino-pedahohichne doslidzhennia. Kyiv: TsIPPO. [in Ukrainian].
- Panchenko L. F. (2010). Informatsiino-osvitnie seredovyshe suchasnoho universytetu [Information and educational environment of a modern university]: monohrafiia. Luhansk: Vyd-vo DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka». [in Ukrainian].
- Pro Natsionalnu doktrynu rozvytku osvity [On the National Doctrine of Education Development]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 17.04.2002. № 347/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text>. [in Ukrainian].
- Pro osvitu [On education]: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017. № 2145-VIII. Redaktsiia vid 06.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>. [in Ukrainian].
- Yahupov V. V. (2002). Pedahohika [Pedagogy]: navchalnyi posibnyk. Kyiv: Lybid. [in Ukrainian].

**Віталіна Пугач** – к. пед. н., доцент, доцент кафедри правознавства і гуманітарних дисциплін, Вінницький навчально-науковий інститут економіки Західноукраїнського національного університету, Вінниця, e-mail: [pugach.vitalina@gmail.com](mailto:pugach.vitalina@gmail.com).

## **FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE LAWYERS IN THE CONDITIONS OF THE MODERN INFORMATION AND EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF HIGH SCHOOLS**

**Vitalina Pugach** – Candidate of Sc. (Pedagogical), Associated Professor, Associated Professor of the Chair Law and Humanities, Vinnytsia Educational and Scientific Institute of Economics, Western Ukrainian National University, Vinnitsa, e-mail: [pugach.vitalina@gmail.com](mailto:pugach.vitalina@gmail.com).

The article substantiates the peculiarities of the formation of professional competence of future legal scholars in the conditions of the modern informational and educational environment of higher education institutions. The essence and structural components of the educational and informational environment of higher educational institutions and its possibilities of forming the professional competence of future legal specialists are analyzed.

The purpose of the article is to determine the components of the information and educational environment of higher educational institutions, which will provide conditions for the effective formation of professional competence of future legal scholars.

Based on the results of the analysis of scientific sources, we have that scientists consider the educational and informational environment of higher education institutions to be effective, which necessarily contains the following structural components: spatial-subject, social and psychological-methodical. Taking into account the specific conditions for the formation of professional competence of future legal specialists, the information and educational environment of higher educational institutions created for this purpose should be characterized by the following possibilities: openness, the possibility of expansion, scalability, integration, adaptability, resource redundancy. Based on the results of research, it has been proven that an effective information and educational environment of higher education institutions should ensure: access of students: to educational materials, programs of disciplines (modules), practices, to publications of electronic library systems and electronic educational resources; recording: the course of the educational process, the results of students' educational achievements and the growth of the level of professional competence of students; formation of:

electronic portfolio of the future specialist; effective interaction: between all participants of the educational process, in particular synchronous and (or) asynchronous learning.

Considering the complexity and multifacetedness of the chosen topic, we consider the need for further theoretical research and their practical implementation to be the perspectives of scientific exploration.

**Key words:** training of future specialists, the field of law, development of professional competence, improvement of the educational process, educational and informational environment of higher education institutions.

*Дата надходження статті до редакції: 22 вересня 2021 р.*